

Za Juraja Rákócziho pánom zborovského hradu bol staručký Gašpar Serédy.

Tento starý pán si tak nádherne zariadil svoje sídlo, že o jeho nádhere kolovali legendy.

— Načože sú mi peniaze, zlato, majetky, nech sa na starosť aspoň oko pokochá, veď jednou nohou stojím už aj tak v hrobe, — hovorieval hradný pán a nebolo na svete umeleckého diela, drahocennosti, schopnej ešte väčšmi povzniesť nádheru jeho hradu, ktorú by nebol kúpil.

Z ďalekých krajov chodili na hrad laici i znalci, aby sa kochali v dobrom vkuse starého bojovníka.

Raz prišiel k nemu so svojou manželkou aj sám knieža Rákóczi.

— Toľko som už počul o nádhere tvojho hradu, že som zatúžil vidieť ho, — povedal Rákóczi po srdeč-nom zvítaní so starým statočným spolubojovníkom.

— Ale, o tom nehodno ani hovoriť, nie je to nič také strašné, ako ľudia klebetia, — ohrňal sa Serédy a vie-dol hostov do bohatých komnát.

— Nebuď taký skromný, máš to tu kráľovský zaria-dené; nemyslím, že by sa našiel ešte jeden podobný hrad v našej vlasti.

Serédy sa len skromne usmieval, ale bolo badať, že mu dobre padla pochvala vznešeného kniežaťa. Slnce zapadalo za hory.

Po prezretí nádherných komnát vyšli na jednu z bášť. Pred ich očami sa rozprestrel zelený kraj, lemo-vaný zlatom posledných slnečných lúčov...

Bol to očarujúci obraz.

— Naozaj máš to tu krásne, i zvonka i zdnuka! — hovoril Rákóczi a očami sa boril do diaľok krásneho vidieka.

V jeho duši sa začala rodiť zvláštna myšlienka. Bolo to možno vybadať aj z toho, že často skúmavo pozeral na statočného bojovníka, často sa zamýšľal a zvrátil obrvy, akoby nad niečím veľmi tuho rozmýšľal.

— Vieš čo, — povedal po dlhej chvíli mlčania, — kúpim tento hrad od teba!

Serédy pozrel na neho udivený, ale mlčal. Len po-zeral na neho zdĺhavými pohľadmi, akoby sa chcel presvedčiť, či hovorí vážne alebo len žartuje.

„Myslí to úprimne!“ mihlo mu hlavou. „Ale ja si ho nedám, nedám veru. Nesmieš dať, veď by ti srdce puk-lo! Či sa nepamätáš, koľko si sa okolo neho nalopotil, kým si ho urobil takým, aký je, a či každý predmet nehovorí k tebe osobitnou láskou a oddanosťou, takou rečou, ktorej okrem teba nikto iný nerozumie? Hej, a kam by si ty šiel teraz, keď už tieň smrti visí nad tebou?“ hútal. A znovu pozrel na Rákócziho, ktorý čakal na od-poveď.

— Nie, nie veru — ja ti ho nedám, nemôžem, — povedal veľmi tichým hlasom, akoby to bolo len po-kračovanie jeho trudných myšlienok. — Veď v tomto hrade je celá moja duša; stojím už nad hrobom, a ty ani len nevieš, koľko pamiatok ma púta k tomuto hra-du a že bez týchto pamiatok by som sotva vedel požiť čo i len týždeň. Je to vylúčené, — dokončil vzrušeným hlasom.

— Podme radšej do jedálne, už je všetko na stole, — dodal hlasnejšie a ťahal hostov do nádherne zaria-denej jedálne.

Jedlá servírovali v drahom, zlatom a drahokamami vybíjanom náčiní.

Rozhovor sa spočiatku krútil okolo celkom všed-ných vecí, hoci Rákóczi niekoľko ráz sa pokúsil nadhodiť predošlú tému.

Keď víno začalo rozpaľovať hlavy a hostia sa rozve-selili, Rákóczi nadhodil:

— Tak čo, starý môj, už si si vec rozmyslel?

— Akúže vec? — opýtal sa dobromyseľne starý hradný pán, ktorý už aj zabudol, že knieža chce kúpiť jeho krásny hrad.

— No, či mi nepredáš tento hrad?
— Nežartuj, dosť už toho bolo, to je predsa celkom nemožné, ani za pol sveta!
— A keby som ti dal zaň dvadsaťtisíc dukátov?
— Vieš, keď už chceš vážne so mnou kupčiť, hrad dostaneš, ale nie za dvadsať, lež za tridsaťtisíc dukátov, — zažartoval starý pán.
— V poriadku, dostaneš ich, daj ruku!
— Len pomaly, ešte som nedokončil! Dám ti ho, — opakujem, za tridsaťtisíc dukátov, ale tie dukáty musia byť všetky sedmohradské, musia byť razené v tom istom roku a všetky musia mať tvoj obraz. Ináč z obchodu nič nebude! — pozrel na Rákócziho potmehúdsy a zasmial sa na svojom vydarenom vtipe, lebo bolo známe, že v Sedmohradsku ani za desať rokov sa ne-narazilo tisíc dukátov, takže zohnať tridsaťtisíc dukátov z toho istého roku, a ešte s obrazom Rákócziho, bolo celkom nemožné.
— Ved' je to nemožné, to je žart! — vykrikol Rákóczi a veľmi čudne pozrel na svojho starého priateľa.
— Ale sa zato na mňa nehnevaj, — dodal starec dobromyseľne.
Rákóczi sedel dlho mlčky, zamyslený. Konečne povedal:
— Teda tu máš moju ruku, lebo si myslím, že hrad i za týchto podmienok od teba kúpim.
— Len sa veselo do toho, a keď mi ich donesieš a odpočítaš, tak prisahám, že hrad bude tvoj!
— Platí! — a obidvaja si veselo štrngli, akoby boli naozaj uzavreli nejaký výhodný obchod.
Pobrali sa na odpočinok.
Ráno bol Rákóczi veľmi mrzutý a zanedlho vydal rozkaz, aby sa poberali na cestu. Sadol na ohnivú pa-ripu a rozlúčiac sa s priateľom, pohol sa z hradu.
Serédy ho odprevadil až ku bráne a podal mu ešte raz ruku, pričom žartovne nadhodil:
— No, a ešte vždy by si mal chuť na tento môj raj? Zasmial sa a potuteľne pozeral na svojho kamaráta.
— Kto sa smeje naposledy, ten sa smeje najlepšie! — odpovedal Rákóczi a s akýmsi čudným, skoro ta-jomným úsmevom opúšťal zborovský hrad.
Serédy žil i naďalej spokojne „vo svojom raji“, hostieval svojich priateľov a prijímal návštevy milovníkov umenia, ktorí zavše prišli k nemu pookriať. A všetkým rozprával príhodu s Rákóczim.

Pomaly sa po celej krajine roznieslo, ako šikovne Serédy odbavil Rákócziho, ktorý chcel kúpiť jeho hrad. Serédy s úsmevom a veľmi často opakoval túto historku a sám mal z nej najväčšiu radosť.

— Len nie tak veľmi veselo, kamarát, tak sa mi vidí. . . ešte nepoznáš dobre Rákócziho ... — povedal mu raz jeden z jeho hostí.
— Chachacha, kamarát, či poznám či nie, ale tri-dsaťtisíc dukátov sedmohradských, s jeho obrazom a v tom istom roku razených, je nemožnosť. To je práve také, akoby som ja chcel, aby voda Dunaja tiek-la hore korytom, — odbavil ho starec a veselo sa za-smial.
Ale len čo sa minul rok, na hradnom dvore zhurkotali silné sedliacke rebrináky; z jedného zoskočil Serédyho starý známy zo sedmohradského kniežacieho dvora Naláczy.
— Čože si mi priviezol, priateľ? — opýtal sa ho hradný pán dobrácky, nič zlé netušiac.
— Náš slávny panovník ti posielal za tvoj hrad tri-dsaťtisíc dukátov, — odpovedal starý Naláczy a v jeho hlase bolo čosi veľmi úradné.
— Máš akúsi dobrú náladu, starký môj, chachacha, — zasmial sa Serédy, mysliac si, že Naláczy naráža na historku s Rákóczim a že si chce s ním iba zažartovať.
Tomu však nešlo do žartov, lebo hneď začal vyba-ľovať vozy a k nohám klásť vrecká dukátov.

Serédy a 30 000 dukátov

Napísal Administátor
Pondelok, 12.07.2010 o 22:05

— No a či to myslíš naozaj? — spýtal sa Serédy trasúcim sa hlasom a začal rozvážovať vrecká a čítať dukáty.

A čím ďalej čítal, tým mocnejšie sa mu triasli ruky, tým väčšie zúfalstvo sa ho zmocňovalo. Jeho organiz-mus, aj tak starobou a chorľavosťou načatý, nevládal zniesť takéto vzrušenie. Keď odložil aj posledný dukát (všetky vyhoveľi jeho podmienkam!) hrozne zbledol, chytil sa za srdce a s výkrikom: „Zbohom, hrad môj!“ padol mŕtvy na zem.

Porazilo ho.

Ležal mŕtvy, rozťahnutý na kope lesklých dukátov... Splnila sa aspoň jedna jeho túžba: umrel na svojom hrade.

Keď Rákóczimu doniesli trúchlivú zvesť, striasol sa a povedal:

— Bol to statočný človek. Keby som bol vedel, že tak veľmi miluje ten krásny kútik, nebol by som sa tak staral, aby som ho kúpil.

Osobne sa zúčastnil na skvelom pohrebe Serédyho; keď zaklincovali rakvu, utrel si slzu...